

2. Jelentés az Érem- és Régiségtárról.

Tisztelt közgyűlés!

Egyesületünk érem- és régiségtára az 1910. év folyamán 3023 darab régiséggel és 642 darab éremmel, illetve papíros pénzzel gyarapodott.

E gyarapodás természete gyűjteménycsoportonként más és más ugyan, de nagyjából mégis egyezik az előző évekéivel. Természetes ez, hiszen a viszonyok, amelyek gyűjtésünk módját alakítják, évek óta ugyanazok.

Törekvéseink, melyek e viszonyoknak kedvezőbbé alakítására irányulnak, a közönyben, a kulturális érzék hiányában, a kérész életű gyors és közeli haszonnak túlbecsülésében, *fent és alant* olyan akadályokra találnak, amelyeknek elhárítására nemzedékek kitaró munkája szükséges s így a mi egy-egy éves munkánk hatása egészen észrevehetetlen. Évtizedek kellene ahhoz, hogy a mienkhez hasonló intézmények szakadatlan munkájának segítségével belássák az emberek azt, mikép sem nemzeti, sem egyéni boldogulás nem adódik áldozatok nélkül. Hogy az Ézsau lencséről szóló bibliai tanítás olyan örök törvényt mond el, melyet az emberiség már a bibliai elbeszélés létrejötte korában is évezredek tapasztalatokból szűrt le, s amelyet az azóta lefolyt évezredek tanulságai csak még jobban megerősítettek. Hogy valamiképen a szántó földeken üzőtt rablógazdaság ideig-óráig adhat ugyan jogosulatlan, pillanatnyi előnyöket az egyénnek, de százszorososan sújtani fogja annak a birtoklásban minden követőjét, éppen úgy a nemzeti és közművelődési kincseknek eltékozlásával is csak az egyén tehet szert kérész-életű haszonra, de ez is csak úgy, hogy utódainak egész nemzedéksorozatát keservesen megkárosítja.

Ennek a jobb belátásnak megszületését redkivül megnehezíti az a körülmény is, hogy a leszegényedett ember és a leszegényedett nemzet éhes és az ilyen pillanatnyi éhségének lecsillapítása előtt nehezen látja be, hogy magának is, utódainak is ártott, mikor a látszólag jól megfizetett értékeket kezéből kiadta. Első éhségének csillapítása után látja csak a kárt, mikor már késő.

Ez magyarázza meg azt, hogy a múzeumok nevelő hatása, amely különben is lassú, miért nem érvényesül sok esetben még azoknál sem, akik társadalmunknak a szellemi munka révén járnak az élén. Csakis ennek a momentumnak figyelembevételével ma-

gyarázhatunk meg olyan jelenségeket, hogy egy előkelő fővárosi lapban egy neves hírlapíró arról cikkezhetett, hogy a kolozsvári Rákóczi-serleget érdemes lett volna külföldre eladni 200,000 K-ért, mert abból a vételárból két iskolát lehetett volna építeni a ref. egyháznak.

A magyar nemzeti múzeum százesztendőös működése tehát nem volt képes még a főváros legelőkelőbb és éppen szellemi munkával foglalkozó köreit sem megóvni attól, hogy tiszta látásuk 200,000 K. hallatára ily kérdésekben el ne homályosodjék. Mert valóban itt csak erről lehet szó. Ki tagadhatná ugyanis, hogy az iskola szükséges és hasznos? Ki tagadhatná, hogy a nép művelésének hatalmas tényezője? És hogy éppen azért, minden erőnkől rajta kell lennünk, hogy mentől több iskolát állítsunk. Csak az a kérdés, hogy annak a művészeti emlékeknek, amelyet I. Rákóczi György erdélyi fejedelem, kolozsvári ötvös kezeivel készíttetett a kolozsvári református egyháznak, — hogy mondjuk ennek az emlékeknek *külföldre való kibocsátása vagyis örökre leendő elvesztése* hozzátartozhatik-e azokhoz az áldozatokhoz, amelyeket meg kell hoznunk, hogy iskolát építhessünk?

Erre a kérdésre egy másik kérdéssel válaszolhatunk. Nem tagadhatja senki, hogy ruhára mindenkinek szüksége van. Hogy erre szert tehessen az ember, kötelessége dolgozni; joga van munkát és munkájának becsületos bérét kérni. Ha szerencsétlenség, betegség lesújtotta, szabad az emberek, a jobb módúak könyörületéhez is fordulnia. Ha azonban azt kérjük, szabad-e e végből leányának a becsületét áruba bocsátania? Erre mindenki csak azt felelheti, hogy nem; semmi körülmények között.

És vajjon miért nem?

Nem, mert a női becsület helyettesíthetetlen érték és soha, semmiféle eszközzel többé helyre nem állítható és a világ minden kincsével sem pótolható. Nem, mert ez a becsület a családok boldogságának az alapja s mert a családon sarkallik az egész társadalom, abból fakad annak minden anyagi és erkölcsi erőssége és ha ennek az alapját megtámadtuk, akkor a társadalmat támadtuk meg az ő legfontosabb alapjaiban.

Lehet az ember szegény; szerencsétlenségtől, betegségtől lesújtott, hiszen az volt a bibliai Lázár is. De mindezekből van kimenekülés. A szegényből lehet gazdag, szerencsés a szerencsétlenből, meggyógyulhat a beteg is, de a becstelenné vált nő, legyen bár később milliók ura, azt a szerepet a társadalomban soha többé be nem töltheti, amelyre az érintetlen becsületű hivatva van.

Hát ezért nem szabad, bármi szükséges, bármi hasznos, bármi fontos dologért a női becsületet eladni. Ebben mindenki egyetért.

Azok az emlékek, amelyeket őseink reánk hagytak, bizonyítékai annak a munkának, amelylyel mi az emberi műveltség kifejlesztéséhez hozzájárultunk. De nemcsak bizonyítékok, hanem emlékei is, amelyek arról beszélnek, hogy bár most kicsinyek, sze-

gények, szerencsétlenek, hátramaradottak és éppen azért kislelktűek és elnyomottak vagyunk, — voltunk mi egykor nagyok, gazdagok, szerencsések; voltunk Európának első központosított hatalmú, vezető állama, akiknél magasra fejlett kultúra világított három tenger partjaira. Volt idő, mikor önbizalmunkat az erő tudata aczélosította és amikor senki meg nem kisértette, hogy bennünket elnyomjon.

Ezek az emlékek még ennél is sokkal többek; ezek az emlékek azok, ami a gyermeknek az elhunyt anya arcképe, az ifjú férfinak az édesapa kardja, a katonának a zászló, a mátkapárnak a jegygyűrű, a kereszténynek a feszület, a mohamedánnak a Kába-köve, — egyszóval minden, ami az ember erkölcsi lényének legértékesebb belső tartalma.

Magában véve tán semmi, mint a fétis, de a hozzá fűződő erkölcsi erők következtében kiszámíthatatlan hatalom.

Vajjon a Rotschildok milyen mélyen nyulnának bele pénzes szekrényükbe, ha felajánlanók nekik vételre Szulntván koronáját?

És vajjon nem lehetne-e annak az árából igen sok iskolát építeni? És mégis ugyebár még mondásnak is groteszk az efféle?

Edmondo d'Amicis „Il cuore“ czimű munkájában az apa fiának így magyarázza a hazaszeretetet:

„*Oh! Te nem bírod egészen átérezni, hogy mi az a hazaszeretet. Majd át fogod érezni akkor, ha férfi léssz, ha visszatérve egy hosszú útról, évekig tartó távollét után megfogod pillantani a messze láthatáron hazádnak kéklő hegyeit; meg fogod érezni, valami távoli városban időzve, lelked amaz ösztöneiben, amely oda fog úzni az ismeretlen tömeg közé, egy ismeretlen munkás mellé, akinek ajkáról, midőn mellette haladtál el, talán nyelvednek egy szavát hallottad; meg fogod érezni ama fájdalmas és büszke haragban, mely arcodba fogja kergetni a vért, midőn hallani fogod, hogy az idegen sérti hazádat. És még hevesebben és még erősebben fogod érezni az nap, amidőn egy idegen nép haragos vésszel fogja fenyegetni hazádat s látsz majd fegyvercsillogást mindenütt és látod, mint szaladnak az ifjak ezredeikhez, mint csókolják az aggok fiaikat, azt mondva nekik: bátorság! És az anyák, mint bucsúznak magzataiktól, azt kiáltva: győzzetek! Fogod érezni, mint valami isteni örömet, ha részestilmi fogsz abban a boldogságban is, hogy látod majd visszatérni városodba az ezredeket fáradtan, rongyosan, piszkosan, de a győzelem fényével szemekben. Ha látni fogod a golyóktól összetépdesett lobogókat, melyek mögött azonban a hősök egy véghetetlen csapata következik, akik mind büszkén emelik magasra fejüket és látni fogod ott a béna katonákat egy őrző tömeg közepett, mely virággal, áldással és csókokkal halmozza el őket; majd akkor meg fogod érezni, mi az a hazaszeretet, akkor meg fogod érteni, mi az a hazai! Oly nagy és szent dolog ez, hogy ha valamikor látnálak visszatérni egy a hazáért vívott harcából s te ép volnál; ép és sértetlen, te a ki husom és vérem vagy, és tudnám, hogy csak azért őrizhetted meg életedet, mert elrejtőzködted a halál elől: én, a te apád, a ki most örömkilátással fogadlak, midőn hazatérsz az iskolából, a kétségbeesés sikolyával fogadnálak s nem szeretnék többé soha s ez a tördőfés megölne...“*

Annak, a ki azt kérdezi tőlünk, hogy mi a Rákóczi-pohár a magyarságnak, csakis úgy felelhetünk, mint a hogyan *D'Amicis* magyarázta meg fiának a hazaszeretetet. Magyarország soha sem lehet olyan szegény, hogy ezt a poharat külföldre engedje. Hát még Erdélynek milyen erővel kell ragaszkodnia ehhez és ahhoz, hogy ez a pohár itt vigasztaljon, itt nyujtsa reményt a jövőre,

itt öntsön önbizalmat a magyarságba, a hol a nemzetiségek tengere között áll. Azoknak a gyökereknek egyike e pohár, melyekkel az erdélyi magyarság az egykor dicső multnak talajába kapaszkodik s amelyeken keresztül abból az erősítő táplálékot szívja. Csak ellenség, vagy elvakított magyar emelhet szót e gyökerek kipusztítása mellett. Nemzeti művelődés, mely nem a multban gyökeredzik, olyan palánta, melyet gyökéréről leszakítottan ültetnek el. Ilyet csak a gyermek képzelhet el játékszerűl.

A Rákóczi-pohár ügyében felmerült legszomorúbb momentum legbeszédesebben szól arról, minő nagyok, milyen természetűek és mily számosak azok az akadályok, a melyeket intézetünknek legyőznie kell a végből, hogy a társadalomból kialakuló kormányzati tényezők és maga a társadalom lehetségessé tegyék intézetünknek normális működését, rendelkezésére bocsátván nem: csak az anyagi eszközöket, hanem a társadalom érdeklődésében és közremunkálásában megnyilvánuló erkölcsieket is.

Tágas munkateret nyújtana az *ősrégészet emlékeinek* gyűjtése, ha azokat rendszeresen vezetett ásatások segítségével tehetnők. Fájdalom erre nemcsak a szükséges anyagi erőt nélkülöztük a mult évben, de a közönség részéről azt a támogatást is, a mely a vidéken előforduló leletek bejelentésében állana. Így történt, hogy mindössze két ásatást foganatosítottunk. Ezek közül a *tordosít* a végből, hogy a Torma Zsófia-féle gyűjteményt s illetve annak tartalmát hitelesíthessük és szakszerűen rendszerezhessük.

Ha nem is mindenre, de egy pár fontos kérdésre kaptunk fölvilágosítást ezekből az ásatásokból, amelyeknek legfontosabb eredménye mégis az volt, hogy a Torma-féle gyűjtemény nem származik tisztán Tordosról és hogy annak hitelesítése végett még egy pár nagyobb méretű ásatást kell végeznünk a jövőben. Ez utóbbiakra az 1911-ik évben, úgylátszik, a Magy. Tudományos Akadémia archaeologiai bizottságának pénzbeli segélyét fogjuk megnyerhetni. Első ízben jelentkezik az a segély hazánk legelső tudományos intézete részéről. Igaz hálával és köszönettel vesszük ezt. Rajta leszünk, hogy mentől jobban használjuk fel. A *tordosí* ásatás természetesen jelentékenyen gyarapította gyűjteményünket is, még pedig olyan anyaggal, amely egy legrégebb, egy annál fiatalabb és egy legifjabb korú őskori település vezető alakjait tartalmazza pontos megfigyelésben és a szükséges réteg-rajzokkal.

A Torma Zsófia-gyűjtemény kiegészítésére szolgál az a meglehetősen nagyszámú kerámikus anyag, amelyet Filimon Auréltól vettünk s amely részben Tordosról, részben Nándorvályáról származik, de szerencsétlen viszonyaink miatt mindezideig nem volt leltározható és így az idej táblázatainkban számszerint nem is szerepelhet.

Fel kell azonban említenünk, hogy őskori csoportunkból sikerült az idén annak az ásatásnak anyagát leltározni, amelyet 1900. év október 29-től november hó 21-ig az *apahidai* őskori településen és La-Téne izlésű temetőben folytattunk. Ez a leltározott anyag 467 darabbal emeli ez idej őskori statisztikánkat.

Az intézetünkbe kebelezett Szolnokdoboka vármegyei Múzeum érem- és régiségtárának gyarapítására szolgált, a másik ásatásunk, melyet *Magyarköblösön* a Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Főfelügyelőségétől rendelkezésünkre bocsátott összeg terhére fogantatosítottunk. Ezzel az ásatással újabb őskori telep föltárását kezdtük meg, amelynek természetével ma még nem vagyunk tisztában, az innen kikerült régészeti anyagnak azonban mindenesetre érdeme, hogy jól megfigyelt és hiteles.

Szórványos leleteinkből a mezőszéki mesterséges tórendszer vidékére esik egy tokos fülesvéső és egy nagyobb agyagedénynek 16 töredéke. Mind a kettő a *Mezőszégre* esik s mindkettő a bronzkor és az első vaskor közötti átmeneti időből ered, de a Mezőség két különböző tórendszeréből. Ha még hozzáveszünk egy rendkívül tökéletesen csiszolt körtealakú kőbuzogányt, amely a kolozsvári Kétvízközéből való, akkor eljutottunk a mezőszéki medence szélére, még pedig úgy, hogy onnan a legtökéletesebb darabot mutathatjuk be. Az idén tehát gondosabban átdolgozott területül csak a Maros—Cserna—Sztrigy vidéke emelhető ki, bár itt is inkább csak az alapozó munkálatok folytak. Szórványos leletekből csak a Szamosvölgye és az Olté gyarapodott.

A *római emlékeink* csoportjából ki kell emelnünk azt az ásatást, amelyet dr. *Roska Márton* úr, intézetünk tanársegéde *Apahida határában* fogantatosított. Ennél az ásatásnál egy római villa maradványai kerültek elő. Fájdalom elég későn értesültünk a leletről és így már a meglehetősen bizonytalan alaprajznál egyebet alig lehetett abból megtudnunk.

A szép eredményekre vezetett *porolissumi ásatásokat* ez idén nem folytathattuk. A Szilágy vármegyétől nagylelkűen ajánlott segélyt ugyanis az előző két évi ásatás nemcsak, hogy teljesen fölemésztette, hanem még a magunkéból is jócskán meg kellett azt toldanunk. Államsegélyünket a múlt évben az egész ásatási időszak alatt nem kaphattuk meg és így csak arra szorítkozhattunk, hogy a kiásott romok őrzéséért járó díjakat fizessük. E nagy fontosságú vállalkozásunkat azonban 1911-ben mindenesetre folytatni fogjuk.

Szórványos leletekből gyűlt *Lupényből* egy kőszobor töredék és egy bélyeges téglá, amely egyelőre megfejtetlen városi bélyeget visel.

Ij. *Biás István* úr ajándékából jutott intézetünk 6 darab kisebb jelentőségű *maroskereszturi* régiség birtokába, amelyek újra csak azt mutatják, hogy mennyire szükséges lenne e fontos lelőhelynek rendszeres feltárása.

Még csak a brassómegyei *Földvár*, továbbá a Tordaaranyos vármegyei *Felsőszentmihályfalva* és a Kolozs vármegyei *Mezőszombattelke* szolgáltattak kisebb jelentőségű leleteket, amelyek azonban mégis mutatják, hogy hányfelé kellene rendszeres kutatásainkat megindítanunk.

Népvándorláskori csoportunk ez idén csak azokkal az agyag-

edényekkel és ékszerekkel gyarapodott, amelyeket dr. Kovács István úr gyűjtött 1910. évi marosvásárhelyi ásatásaival kapcsolatosan az ásatások területével szomszédos területről.

Fontos leleteket köszönhetünk intézetünk régi jóakarójának dr. Kőváry Ernő vajdahunyadi főorvos úrnak. Vajdahunyad határában ugyanis a Kincses nevű szőlőhegyen Árpádkori sírmezőre bukkantak. Az első Árpádkori sírmező, amelyet Hunyadmegye területéről megállapítottak. A sírokban talált érmek kétségtelenné teszik, hogy körülbelül a *kerlési* ütközet idejében, még pedig inkább azután, mint előtt temetkeztek e helyen s így a temető felfedezése maga is figyelemre méltó adattal járul Erdélynek Árpádkori földrajzához; de a megmentett leletek is becsesek, hiszen Árpádkori csoportunk gazdagításához járulnak, mely eddig bizony elég szerény és egyáltalán nem megfigyelt, szórványos leleteket tartalmaz. Kőváry Ernő főorvos úr tehát ismét lekötelezte intézetünket és hazai tudományosságunkat, még pedig ezuttal igazán nyomjelző darabokkal. Milyen jó lenne azt a nemes emberfaját megsokszorozni, amelynek Kőváry úr olyan rokonszenves képviselője. Köszönjük, amit tett, nagyon hálásak vagyunk érte.

Fegyvertárunk gyarapodása egy XV. századbéli és egy XVII. századbéli vassarkantyún kívül csak egy vaslándzsacsúcs és egy vaskard.

Korábbi jelentéseimből ismeretes a t. Közgyűlés előtt, hogy erdélyi múkincsek megmentésére hosszas utánjárás után sikerült az állami költségvetésben, — ha nem is megfelelő — de mindenestre olyan összeget vétetni fel, amely messze túl haladja az osztályunknak nyújtott összes többi javadalmakat. Természetes tehát, hogy ezen a téren tehetünk legtöbbet. Persze ez a legtöbb is nagyon kevés ahhoz, amit tennünk kellene, de hát Magyarországon tudvalevőleg mindig a magyar kultúrára jut legkevesebb.

Aki ez évi szerzeményeink képét áttekinti, az előtt mindenestre feltűnik a gyarapodás egyenlőtlen volta. Mert míg bizonyos csoportjaink soványak, addig éppen az erdélyi múkincsekre vonatkozó csoport gazdag is, változatos is és értékes is. Határozottan uralkodik az egész gyarapodás felett. Már itt meg kell mondanom persze, hogy ebből a gazdagságból kiesnek az érmek, mert arra teljességgel nincs pénzünk. Sőt elmondhatjuk, hogy az Erdélyi Nemzeti Múzeum éremtára évek óta arról híres, hogy erdélyi érmet nem tud szerezni. Holott az éremárveréseken állandóan megjelennek ezek a mi gyűjteményeink számára különösen fontos és kívánatos darabok, de hát ezek az árverési jelentések a mi számunkra a fájdalmas vágyódásnál egyebet nem jelentenek. Menjünk hát jelentésünkben inkább az örvendetes tényekre.

Az erdélyi múkincsekre eső gyarapodás elsősorban a régi erdélyi ötvösség emlékeire vonatkozik. Ide vágó szerzeményeinknek élén a *vajdahunyadi református* egyháznál megmaradt egyházi szerelvények állanak. Ezek között *egy katolikus kehely* emelkedik ki legjobban, amely a *XVI. század elejére* jellemző

ötvösművességet igen jó példában mutatja be. Nem kevésbé érdekes közöttük egy *XVII. századbeli szintén katolikus ezüst-kehely*, amely a mondott századnak erdélyi barokkját a legtisztábban és minden jellemző vonásaiban tárja a szemlélő elé. Fontos két darab voltak e kelyhek, mert egyházi régészetünknek ezt a csoportját csaknem tökéletessé tették úgy, hogy ez idén már lehetséges volt gyűjteménytárunkban olyan szekrényt rendezni be, amely az *erdélyi kelyheknek fejlődését* a XIV. század végétől a XVIII. század végéig nemcsak hogy szinte hiány nélkül feltünteti, de az egyes stílusperiodusok körén belül fellépett egészen sajátos helyi változatokra is nagyon tanulságos felvilágosításokat nyújt.

Gyarapodott *profánus asztali készletünk* csoportja is. Még pedig a *XVII. század két jellemző darabjával*. Az egyik egy *fedeles ezüst kancsó az abrudbányai református egyház tulajdonából* került hozzánk; a másik abból a vételből származik, amelylyel a *vajdahunyadi református egyház* szerelvényeit vettük meg. Ez utóbbi a Csolnokossy-család bőkezűségéből jutott az egyházhoz és ma méltó díszre gyűjteményeinknek. Igaz, hogy erőnket meghaladó áldozatot hoztunk ezeknek megszerzéséért, de hát mentésről volt szó, a melynél intézetünkkel szemben a legkiméleltlenebbül érvényesítették a tiszta és semmi másra nem tekintő anyagi érdeket. De bár vért kellett értük izzadnunk, annál nagyobb az örömünk, hogy oly veszedelmes helyről biztos révbe juttattuk őket. Ezek már a magyar nemzet örök tulajdonai; ezek felett már nem vehet koczkát semmi önzés és semmi kufárság.

Kereskedő kezéből mentettünk meg egy érdekes *kis aranyozott ezüst poharat*. Ennek talpa a XVI. századból, kuppája a XVIII. századból ered. Mindenesetre czéhpohár volt és úgy felső, mint alsó részlete fölötte tanulságos. Persze mindenik a maga korára. A Nagyteremiből régebben megszerzett pohár típusához tartozik az alsórész; egyben-másban azzal teljesen egyezve, viszont más fontos részletekben eltérve; erdélyi mestereinknek formában való gazdagságáról híven tanuskodik. A XVIII. századbeli rész mindennél jobban bizonyítja, hogy az akkor dolgozó művész is önálló alkotásra volt képes és a maga mesterségében teljesen otthonos volt. Mert a régibb alsó részhez, az újat a maga korának izlésében úgy tudja megkomponálni, hogy a vonalak egymásbafolyó rihmusa alig szenved zavart.

Az asztali készletek csoportját zárhatjuk *egy festett zománczú ezüst tálcáskával*, amely Marosvásárhelyről került gyűjteményünkbe, szintén kereskedő útján. A zománcznak ez a fajtája, melyben XVII—XVIII. századbeli mestereink olyan kiváló dolgokat alkottak, mindössze egyetlen kis burnot szelenczével volt képviselve eddig gyűjteményünkben. Most ezzel is gazdagabbak vagyunk. Az asztali készletek sorozatát méltó módon zárja be egy pár empire-izlésű ezüst sőtartó, amely Rómer József Traugott brassói ötvös mesterjegyét viseli magán.

Egyenesen fényes az a sorozat, amely *ékszerekből sze-*

reztünk. Ebből 13 aranyozott ezüst, illetve aranyozott réz *őv* válik ki legjobban, a melyek XVIII. századbeli ötvösségünknek változatos mustrakönyveire vetnek élénk világot.

Majd azt az öt *aranyozott-ezüst mellboglárt* kell kiemelnem, melyek e típusnak zománcczos és zománctalan példáit igen jellemző technikai feldolgozásban mutatják a XVII—XVIII. századokból. Külön ki kell emelnünk *Lázár Katinka* nevét, a kiben lelkes támogatót nyert múzeumunk. Részben saját tulajdonából, részben az ő buzdítása folytán ismerőseitől jutott gyűjteménytárunknak ez a csoportja egy *érdekes erdélyi gyűrű-sorozathoz*. Sőt nemzetközi gyűjteményünket is növelte két értékes *ezüst zsebórával*. *Tauffer* Ilka úrnő áldozatkészségének is köszönhetünk egy jellemző XVII. századbeli ezüst gyűrűt. E két név mindenestre vigasztaló a közönynek abban a tengerében, a melylyel küzködünk és biztató napsúgár a rideg anyagiasság sötét homályában. Legalább is reményt nyújtanak e nevek, hogy a kedvezőbb és nemesebb lelki irányzat nem halt ki teljesen, érdemes hát egyik nap munkáját a másiké mellé róva küzdeni a szebb jövőért.

Ha erdélyi műkincseinknek más sorozatára vetjük figyelmünket, úgy azt látjuk, hogy különösen szép arányokban fejlődik a *bronz- és rézművességre* vonatkozó emlékeink csoportja. Méltóztatik tudni, hogy híjjával eddig sem voltunk az e nemű emlékeknek, de talán inkább csak a kevésbé művészi tárgyaktól tudtunk eddig egy pár jellemző darabot felmutatni. Ez idei e nemű szerzeményeinket éppen az jellemzi, hogy főképpen művészi tökéletességük által kiválóak. A sorozat élére mindjárt egy *aranyozott bronz domború művet* kell tennünk, mely minden valószínűség szerint lószerszám díszítéséül szolgált, bár ismerünk ebből a fajtából olyan darabokat, a melyeket a reneszánsz és kezdő barokk-idők, ládikák díszítésére használtak. Szerzeményünk rendkívül ízléses reneszánsz keretben három szilajon tomboló lovat mutat, a melyeknek mintázása a legelsősorú művésznek is becsületére válik. Pár éve már, hogy az első hasonló darab gyűjteményünkbe került s akkor azt hittük, hogy szórványos esettel állunk szemben. Ime a második darab is megkerült, annak bizonyítékául, hogy ezek az igazán művészi darabok nálunk is itthon voltak a XVI—XVII. századokban.

E szép darab után sorakoztathatjuk *Fleischmann Márton* művésziesen szép bronz-mozsarat 1596-ból. Nevezetes darab. Felső peremét és talpát a gótiikus időkre emlékeztető gazdag czipripédium csipkézet borítja. A XVI. századból való, amint ez nemcsak évszámából, de egész egyéniségéből is látszik. És mégis erősen csatlakozik gótiikus reminiszcenciáival olyan erdélyi irányhoz, amely a reneszánsz virágzó szakaszában sem tud teljesen szakítani azzal a formakörrel, amely hazánk politikai nagyságának delelőjén volt dívatban a magyar földön.

Nevezetes jelenség ez, különösen ha tekintetbe vesszük, hogy 1591-ből ugyancsak Erdély területéről mutathatunk olyan mozsarat

amely delphines fülével és egész tagolásával teljesen a reneszánsz felfogásnak a teremtménye. Egymás mellett, egy időben működő iskolák termékei ezek, amelyek felett bajosan lehet majd elsiklani olyan könnyű kijelentésekkel, amelyek minden hazai művészetet külföldi vándorló legényeknek a számlájára szeretnek írni.

Ebben a tekintetben különben a szó teljes értelmében a javunkra *beszél* a harmadik e nemű szerzeményünk, szintén egy bronz-mozsár. Rajza ennek egészében a reneszánsz formát mutatja. De csak egy füle van; a másik fül helyét a homlokoldalon domboru címer foglalja el. Felírata pedig a következőket mondja:

BVDAY. KANNA. GIARTO. MARTON. 1617.

Ime Buday Kannagyártó Mártonnak a mozsarával ismerkedtünk meg. Megismerítik tehát egy eddig ismeretlen, XVII. századbeli magyar iparművésznek a nevét. Nem bronzműves volt, hanem kannagyártó, még pedig nemes ember, aki a nemes Buday familiából szakadt ki. A czímer vértjében már az új czímer alakot látjuk, amely beszélő czímer, mert kannát mutat a vért mezejében. De a sisakdíszben még őrzi a balra fordult egyfejű sast, amely bizonyára a nemes Buday család czímeréből maradt meg. Nem új jelenség a magyar nemesi családok történetében, az efféle kiválás folytán új családnevek megszületése. De új az iparművész neve és ezt örömmel iktatjuk be hazai művészetünk történetébe azzal a megnyugtató tudattal, hogy sem a Buday, sem a Kannagyártó nevek nem keletkeztek német ajkakon. Ami fontos lehet azok előtt, akik azt hiszik, hogy minden német név német művészt, német géniuszt, német véralkatot és német világfelfogást takar.

Mi ugyan jól tudjuk, hogy a névnek ebben a tekintetben nagyon is labilis értéke van s éppen azért nem is sokra becsüljük az olyan művészet-történeti tudományt, amelyik nevek után indul s azok hangzásába kapaszkodik. Jól tudjuk, hogy kaptunk, de azt is tudjuk, hogy adunk is művészt. De azért mégis jó, ha megmutathatjuk, hogy ha nevekkel kell harcolni annak bizonyításánál, hogy nemzetünk sem ismeretlen a művészet berkeiben, nem vagyunk hijával még a neveknek sem.

Aztán még egy vigasztató jelenség. A T. Közgyűlés emlékszik rá, hogy a múlt évi jelentésében be kellett számolnom egy magyarországi művész nevét őrző műemléknek barbárus elpusztításáról. Nos, hát most beszámolhattam arról, hogy megmentettünk örök időkre egy másik olyan műemléket, a melyik magyar művész nevét őrzi.

Ezt se lehet többet eladni a frankfurti Goldschmidnek. Ezen is a mi unokáink fognak lelkesedni s a múlt hagyományaiból erőt merítve, előre törni!

Nem kevésbé értékes az sem, amit *butorból* szereztünk ez évben. Abból a régi generációból, amelyik még a szivén keresztül gondolkozott és amelyik mitsem tett addig ésszel kigondoltat, míg azt a nemes érzések tüzeiben meg nem zománczolta, — elhalt

egy igaz ember — *Petelei István*. Az író, a poéta, akinek az Isten nem adott földi javakat, címeket és hivatalt, de adott neki magyar lelket. Ez az ember gondolt súlyos betegségében is szűkebb hazájának múzeumára és ő utána örököltük legszebb butordarabunkat, egy XVIII. századbéli remekművű, intarziával borított kabinetet. Ez a darab második gyűjteményünkben, mint kabinet és negyedik mint intarziás munka. Igaz, hogy restaurálták, de ez nem hamisította meg eredeti jellegét. Nem is számítva azt, hogy gyűjtemény-tárunkban nemcsak a XVIII. század butorművességének lesz emléke, de Petelei Istvánnak is az ő szelleme fogja azt mindig körülengeni. Ugyancsak a XVIII. századból származik egy másik nagy ruhaszekrényünk, mely meglehetősen szánalmas állapotban került hozzánk, de ma már helyreállítva intézetünk butorkollekciójának sorozataiba igen szépen illeszkedik bele.

Egy faragott *széktámlát* kell még kiemelnünk, mely 1698-ból ered. Meg kell emlékeznünk két igen szép XVII. századbéli *keleti szőnyegről*, melyeket szintén az idén szereztünk, végül két izraelita vallásos eszökről, t. i. két *ezüst pszumen-tartóról*, hogy ne hagyjunk el semmit, a mi idei enemű szerzeményeinknek jellegét feltünteti.

Kosztüm-gyűjteményünk ez évi gyarapodásáról mindenek előtt egy *selymfátyolra himzett női fejkendőt* és egy hasonlóan kivágott himzését kell kiemelnünk, még pedig nemcsak azért, mert erdélyi családörténetünkre fontos, amennyiben nagygelvácsi *Dézsy Gáborné*, alsócsernátoni *Damokos Katának* a tulajdonában volt és emellett igazán mintaszerűen szép darab, hanem azért is, mert azok közé a ritka tárgyak közé tartozik, a melyekért nem kellett pénzt adnia intézetünknek. A tulajdonosa nobilitásából ajándékképpen jutott ez intézetünkbe. Úgy az ajándékozó *Vadadi Filep Eliza* úrnőnek, mint az ajándékozást közvetítő Nagyberivói *Boér Sándor* úrnak hálásan fejezi ki intézetünk ez úton is köszönetét, neveiket pedig szeretettet fogja megőrizni mindig.

Különös hálára kötelezték intézetünket báró *Jósika Samu* v. b. t. t. úr önmagyméltósága, valamint báró *Jósika Aladár* és *Gábor* úr öméltóságai. Nekik köszönhetjük costume-történeti csoportunknak ez évi legjelentősebb gyarapodását. Utóbbiak voltak szivesek jelenteni intézetünknek, hogy *Aranyos-Lónán* sirboltot fedeztek fel. Erről a kutatások során kiderült, hogy a *Jósika* bárói családnak 1726-ban épített kriptája. Nyolcz temetkezést állapítottunk meg benne, melyek a XVIII-ik századnak második és a XIX-iknek első feléből származnak. A sirbolt felfedezése és a bejelentés megtörténte között eltelt 3 hét, persze bő alkalmat nyújtott valakinek arra, hogy a temetkezéseket avatatlan kezekkel feldúlja s onnan egyes tárgyakat eltulajdonítson; sikerült mégis a dulásból egy pár számottevő costumrészletet megmenteni s gondos conserválás segélyével fennmaradásukat biztosítani. *Jósika Samu* báró úr önmagyméltósága — mint a család feje — kegyes volt úgy intézkedni, hogy a megmentett darabok gyűjtemény-

tárunknak jussanak ajándécul s nagylelkűségét tetézte azzal, hogy a kutatás összes költségeit sajátjából fedezte. Ennyi jóindulatot nem sokak részéről élvezett gyűjteménytárunk s azért bizonyára érti a t. Közgyűlést, hogy önmagyméltósága nevét fokozott kegyelettel és szeretettel emlegetjük. Hálánk és köszönetünket fejezzük ki Jósika Aladár és Gábor uraknak is igazán odaadó közreműködésükért.

Amikor *építészeti csoportunk* gyarapodásáról szólanunk kell, fájdalom sohasem tehetem kellemetlen visszaemlékezések nélkül. Ezidén a Máriaffy-ház lebontása volt soron. Nem akarom a tisztelt közgyűlést ismert dolgok újra elmondásával fárasztani, mert hiszen e bontásnál is a régi recept érvényesült. Intézetünk jó eleve megtett mindent a műemléki természetű részletek megmentésére és megváltására. Igéretben itt sem volt hiány. Az eredmény egy pár olyan töredék, a melyet már senki sem használhatott semmire. A többi emlék mind eltűnt és feldolgozódott. Beszállíthatunk mindössze egy 1583-ból származó sirkövet, egy gyámkövet, egy lőrést a ház mellett húzódott városfalból és egy pár bélyeges téglát. Ezeknek megmentése is csak *Kohn* Hillel joghallgató úr különös buzgalmának köszönhető. Csoda, hogy ez is bekerült, hiszen rajta és rajtunk kívül ugyan senkisé is törődik ebben a kincses városban a múlt emlékeinek megóvásával.

Ez idén nagynevű alapítónk emlékének is áldozhattunk. *Gróf Mikó Imre hagyatékából* származó butorokat, asztali készleteket, ládákat, kosztüm darabokat és egyéb apró tárgyat tett át intézetünkhöz könyvtárunk igazgatója, *Jankovich Lászlóné* ajándékából. Elég rossz állapotban kerültek hozzánk, de rajta vagyunk, hogy fenntartható állapotba helyezzük őket és annak idején egy kegyeletos zúgot biztosíthassunk, mint *Mikó*-ereklýeknek e tárgyaknak gyűjteménytárunkban.

Hatalmas az a gyarapodás, a mely *néprajzi csoportunkra* esik. Bizonyára észrevette már a tisztelt közgyűlés, hogy mennyi szeretettel foglalkozunk ennek a csoportnak fejlesztésével. De ezen nincs is semmi csodálni való. Hiszen méltóztatik ismerni azt a felfogásunkat, hogy a néprajz tulajdonképpen reánk maradt és bizonyos vidékeken még velünk élő múlt. Csupa reliktum, a mely az országnak egy-egy foltján őrizi még azt, ami egykor általános volt, a nép viseletében az egykori úri viselet rudimentumait, a nép iparában a kézművesség hajdani eljárásait, annak művészetében azt, a mi egykor virágzó és élő művészet volt ebben a hazában.

Ettől eltekintve is jól látjuk, hogy a szegénység elpusztította az áldozatkészséget. Ahol pedig a szegénység fel nem lépett, ott az önzés, a nemzetietlenség, az ideáлизmus teljes megvetése pusztít. Ilyen körülmények között tudjuk, hogy a múlt fényesebb — mondjuk ki magyarul pénzértéket képviselő — emlékeinek összegyűjtése minden erőfeszítésünk mellett is csak hiányosan sikerülend. Azért hát kétszeres erővel kell olyan emlékek egybegyűj-

tésére vetni magunkat, a melyek az egykor élt haza lelkét magukban hordják, de a boltban hála Istennek nem adnak értük nagy pénzt. Különben is sehol sincs nagyobb érvénye az *ismerd meg tenmagadat* elvének, mint ott, ahol egy ország művészetének önálló fejlesztéséről van szó. Gyűjteményeink pedig ezt a célt is szolgálják. Ebből a szempontból jól kell ismerni mindazt, a mi a hazai lélek sajátosságait jellemzi. Ennek a megismerésére pedig a néprajznál közvetlenebbül semmi sem vezet.

Nem tagadjuk, sokat tettünk ez idén néprajzi gyűjtésért és még annál is többet fogunk tenni. A *kolozsvári unitárius collegiumnak* 1909. évben végzett jelesebb és önként jelentkező növendékei számára rendszeres néprajzi tanfolyamot rendeztünk intézetünkben és ezt a tanfolyamot évről évre megfogjuk ismételni. Annál is inkább, mert a tanfolyam végzett növendékeiből már is megalkíthattuk az Erdélyi Nemzeti Múzeum érem- és régiségtárának *néprajzi gyűjtőtársaságát*, amely a *finn Hangyák társasága* módjára arra vállalkozik, hogy monographikus feldolgozásban a legutolsó tíig felgyűjtse mindazt, ami néprajzi szempontból fontos. És emellett gyűjtését a legszigorubb tudományos módszerrel foganatosítja mindjárt a helyszínén. A társaság tagjai minden egyes gyűjtött tárgynak czédula-lajstromát már a helyszínén elkészítik és azt a gyűjtött tárgyakkal együtt szolgáltatják be. A feldolgozásban maguk is tevékeny részt vesznek és mert mindegyik a maga területén dolgozik, gyűjtését folyton-folyvást kiegészíti és tökéletesíti. Az esetleg ejtett hibákat a közös reviziónál feljegyzi és maga javítja és még emellett néprajzi tudása folyton gyarapszik, gyűjtése is minden évben tökéletesebb lesz. Ide jegyezzük a gyűjtőtársaság első tagjainak nevét. *Adorjáni Ferencz, Balogh Gábor, Győri Béla, Imreh Dénes, Izsák Lajos, Kovács Ákos, László Péter, Stiber Antal, Tóth István, Zsigmond József.* Ezek az urak becsülettel állták meg helyüket az első ütközetben; 200-nál több néprajzi tárgy gyűlt fel rövid egy hónapi gyűjtés alatt, még pedig mindmégannyi pontos feldolgozásban. A gyűjtés kiterjedt Kadács, Kecsed, Tarcsafalva, Kobátfalva, Vadad, Homoródalmás, Alsóboldogfalva, Bágyon községekre.

Egyetlen szeben megyei község, t. i. Orlát kivételével, amint méltóztatik látni, Udvarhely- Marostorda- és Torda-aranyos megye területén indultunk meg legelőször. Udvarhely megyében 90%-on fölül van a székelység, itt hát elég tiszta helyen kezdhattuk a néprajzi tanulmányozást a székelység szempontjából. Torda-aranyos vmben csak 40% a magyarság, de a régi Aranyosszék területén levő 22 székely község a tanulmányozásra legfontosabb anyagok egyike éppen azért, mert vannak köztük előláhosodottak is és így az egymásrahatás kérdésében fontos kísérleti terület. Más részt tény, hogy ezek a székely községek a XIII. sz. végén Kézdiszék-ből telepedtek át és így bizonyos, hogy a háromszéki terület révén Udvarhely közvetítésével összefüggnek a székelység ősi területeivel és rendkívül alkalmasak az ősi alakok megállapítása szempontjából,

mert hiszen ami ma az aranyosszéki községekben egyezik a háromszékivel, amennyiben nem szász vagy oláh hatás eredménye, mindenesetre a székelység ősi kincséhez tartozik.

A Gyűjtőtársaság működése tehát ezekben a kiszabott keretekben mozgott és a Társaság első csoportjának feladata mindenesetre ezeknek a kérdéseknek a tisztázása lesz. A Gyűjtőtársaság monographikus munkájának nyomában azonban és annak háttérében intézetünk általános munkája helyezkedik el, amely nem vár a monographikus földolgozásra ott, ahol a pusztulás veszedelemre fenyeget. Ez a gyűjtés az idén hatalmas méretekben haladt. Nem hiányzik ebből a kalotaszegi magyarság csoportjának kiegészítése sem, de benne vannak a fontosabb csángó, székely, szász és oláh területekről származó gyűjtések is. Ebben a gyűjtésben egy nagy csoport a himzésre esik, de gazdag a costume-csoport is, amely ma már lehetségessé teszi, hogy az összes erdélyi nemzetiségek, valamint a székely és magyar nemzet erdélyi képviselőit, ha nem is minden vidékről, de legalább a fontosabb típusokban bemutassuk. Törekedtünk arra is, hogy ezeket interieurök keretében tehesük meg és enemű szerzeményeinkből teljes a torockói szoba berendezés és a brassói szász szobáé. Különös gondot fordítottunk a népies mesterségek szerszámainak megszerzésére is. Ebben meglehetősen teljességre tettünk szert a bocskorkészítés, a guzsalyfaragás, kanálkészítés, népies ércöntés eljárásainak pontos megfigyelésében és az ezekre vonatkozó szerszámok megszerzésében.

Mint egészen különleges gyűjtés folyt ezek mellett a Szolnokdobokamegyei halászat felgyűjtése, amely rendszeres gyűjtés közben a vármegye területére vonatkozó miscellanea is tetemesen gyarapodott, úgy, hogy csak ez a gyűjtés 120 darab jól megfigyelt tárgyat jelent, ami mellett tekintetbe véve az általános és monografikus gyűjtés számszerű eredményét a 349 darabot, közeljárunk az 500 darab évi gyarapodáshoz, úgy, hogy e tekintetben nem lehet okunk panaszra.

1848/49-iki ereklje gyűjteményünk legjelesebb gyarapodását dr. *Richter* Aladár egyetemi tanár úr szives közbenjárása folytán dr. *Krécsy* Béla budapesti áll. főreáliskolai tanár úrtól nyertük ajándékba. Két daguerotípus kép ez. Egyik *Kossuth Lajost*, a másik *ugyanőt Pulszky Ferenczcel* egy képen ábrázolja. E képeket ajándékozójuk Amerikában, Bostonban szerezte s fennmaradásuk érdekében nagy szeretettel írt utasításokat közlött igazgatóságunkhoz intézett levelében. A megóvás érdekében írt utasításoknak még a képek átadása előtt dr. Richter tanár úr eleget tett a megfelelő védődoboz elkészítésével. Fogadják mind a ketten meleg köszönetünket, hogy gyűjteménytárunkat nagy nemzeti küzdelmünknek e becses emlékével minden igaz magyar szemében szentebbé tenni voltak szivesek.

Hátra volna még, hogy *képtárunk* gyarapodásáról szóljunk. Nem sok ez. Két darab vízfestésű képecske, *Merész Gyula*

„Gyűjtés“ cz. olajfestménye, egy szláv egyházi módorban fára festett tempera kép a magyardersi görögkath. templomból mind-össze, amit méltónak tartunk arra, hogy külön is kiemeljünk. Enemű többi szerzeményünk kisebb jelentőségű, ami pedig nagyobb súllyal esne mérlegbe, t. i. *Gyulai* Pálnak a hagyatéka, mely Hirsch Nellinek 22 drb. rajzát tartalmazza magában, az ennek a jelentésnek igaz tárgyául nem szolgálhat, mert annyira tulzsúfoltak immár helyiségeink, hogy arra csakugyan nem is gondolhatunk, hogy ezeket a rajzokat a ládából kivegyük. Jobban megőrződnek így, ha abban a ládában maradnak, amelyben a vasuton érkeztek. Magunk se láthattuk és így jelentést sem tehetünk róla.

Hátra volna még, hogy jelenlést tegyünk legnagyobb örömről, arról t. i. hogy 12 esztendei fáradozásunk után eljutottunk odáig, hogy múzeumunk anyagának tudományos közlését is saját folyóiratunkban kezdhettük meg. A folyóirat czíme: *„Dolgozatok az Erdélyi Nemzeti Múzeum érem- és régiségtárából.“* Szerkesztője e jelentés tevője. Megjelenik évenként egyelőre 20 iven, bő francia abrégéekkel, hogy el ne zárkozzunk a külföld tudományos kritikája elől sem. Van tehát immár tudományos szerve is osztályunknak, megértük azt is, hogy egy lelkes ifjú tudományos csapat áll hátunk mögött, készen, hogy mentül belterjesebben használhassa ki az intézetünktől begyűjtött tudományos anyagot édes mindnyájunk javára.

Ha mindezekkel szemben mégis fenyegető veszedelmek tornyosulnak intézetünk elé, ezek a veszedelmek nem olyanok, a melyeknek elhárítása a mi erőnktől várható lenne. Mi csak azt tehetjük, hogy kiképezzük a tudományos személyzetet, de azt nem, hogy a kiképzetteket ki is nevezzük. Mi azt megtehetjük, hogy napestig buzgólkodunk a gyűjtésben, kutatásban, tudományos feldolgozásban, de mi múzeumot nem építhetünk. Mi azt megtehetjük, hogy a helyiségek hiányából, a tisztikar viszonyainak rendezetlenségéből származó veszedelmeket illetékes helyen föltárjuk, de azt nem tehetjük meg, hogy a bajok meghallgatásra is találjanak, hogy kérésünknél fogantja is legyen. Ehhez olyan társadalomra van szükség, a melynek minden tagja átérzi a miénkhez hasonló intézményeknek a fontosságát, a melynek van füle a halásra és szeme a látásra. Jelentésünk elején vázoltuk, hogy ez a társadalom milyen nehezen születik meg, bárha jól tudjuk, hogy az ilyen társadalom megszületése előtt nemzeti nagyság nem képzelhető. Egyes kimeredő szálfákat látunk és ezekre jelentésünk folyamán rámutattunk; csak azt nem tudjuk, ha vajjon ezek az utolsó maradványok-e jobb és nemesebb időkből vagy az eljövendő jobb időknél előhírnökei?

Kis csapatot vezetnek ezek a külön kiemelt egyének, de bár kicsiny, nekünk mégis drága ez a csapat. Ide iktatjuk neveiket és megküldjük nekik külön is jelentésünket. Legyen ez a csekély figyelem a mi nagy köszönetünknél kifejezője és annak a hálának, a melyet irántuk szívünkben érezünk. Mikor még osztályunk

gyarapodásáról táblázatos kimutatásainkat is ide mellékeljük, zárjuk is jelentésünket.

Az ajándékozók betűsoros jegyzéke.

Adorjáni Ferencz	Kereskedelmi és Ipar-
Adorjáni Géza	kamara Kolozsvár
Dr. Agyagássy Károlyné	Kincsessy Annus
Ákontz István	Kincsessy Bogdán
Dr. Ákontz Károly	Kincsessy Rózsika
Balogh Gábor	Kiss Albert
Baranyai Istvánné	Kiss Amáli
Baranyai Kata	Kiss Béla
Özv. Benedek Mózesné	Kiss Ernő
Ifj. Dersi Biás István	Klein Zoltán
Bocsánczy Gerő	Dr. Kovács István
Br. Bornemissza Gyula	Dr. Kozma Béla
Boros László	Köblös Zoltán
Borsodmiskolci Múzeum	Dr. Kőváry Ernő
Bretter Mór	Dr. Krécsy Béla
Buday György	Kubina György
Buday Kálmán	László József
Cholnoky Béla	Lázár Katinka
Cholnoky Ilonka	Lendvai Emil
Dr. Cholnoky Jenő	Létay Pál
Csutak Ferenczné	Magyarköblosi reform.
Deák Dénes	egyház
Demeter István	Id. Marosi Dénes
Enyedi Mihály	Marosi Elekné
Esztegar Mihályné	Marosi Imre
Fazakas Sándor	Id. Marosi Lajosné
Feuerstein Testv. cég	Marosi Mihályné
Vadadi Filep Eliza	Mestitz M. és Fia cég
Gaal Gyula	Özv. Mikó Imréné
Dr. Gidófalvy Istvánné	Miskolcz város
Dr. Gohl Ödön	Moricz Károly
Gutt Márton	Mugia Demeterné
Hirsch Elemér	Nagy Dénesné
Dr. Holstein Gyula	Nagy János
Incze Lajos	Özv. Nagy Mihályné
Izsák Jánosné	Orbán Ferencz
Izsák Lajos	Pálffy Zsigmond
Br. Jósika Aladár	Pali János
Br. Jósika Gábor	Pap Kornél
Br. Jósika Samú	Pápay József
Kelemen Ferencz	Petelei István
Kellner József	Péter Pál
Br. Kemény Anna	Péterffy Márton

Reich Károly Aladár
Özv. Reinbold Olivérné
Dr. Richter Aladár
Dr. Roska Márton
Sándor Dezső
Özv. Sándor Gergelyné
Sárosi Jenő
Schumacher András
Seidl Róbert
Simonffy István
Spiegel Manó
Steuermann Lipót
Strasser Elemér
Szabó Miklós

Dr. Szádeczky Lajos
Taufner Ilka
Dr. Török Imre
Tutsek Sándor
Ürmössy Lajos
Ürmössy Tivadar
Ütő Béla
Vall. és közokt. min.
Vass András
Özv. dr. Wagner Frigyesné
Wandner Marianne
Weinrich Rezső
Zoltán Sándor

Kolozsvár, 1911. februárius 16.

Pósta Béla,
az érem- és régiségtár igazgatója.

Kimutatás az E. N. M. régiségtárának 1910. évi gyarapodásáról.

Anyag	Beszerzés módja	csoport											Összesen	Főösszeg			
		Óskori	Görög	Római	Népvándorláskori	Fegyvertári	Közép- és újkorai orvossági	Ipar-történeti	Costume	Architektónikus és sculpturális	Kegeletli	Kép. rajz. festmény			Gyógy-szeri	Néprajzi	Vegyés
Arany	ásatás vétel ajándék letét																
Ezüst	ásatás vétel ajándék letét				24			22	4	5						26	29
Réz	ásatás vétel ajándék letét				15	1		6		8				1		6	25
Bronz	ásatás vétel ajándék letét	3	26							5						29	6
Vas	ásatás vétel ajándék letét	5	58		1	4		1	11		1			21	63	2	38
Kő	ásatás vétel ajándék letét	67	5												72	2	14
Agyag	ásatás vétel ajándék letét	1832	119					29						29	1951	30	161
Fa	ásatás vétel ajándék letét	48	46	24				4			7	3					
Üveg	ásatás vétel ajándék letét					23										45	85
Csont	ásatás vétel ajándék letét	139	5													2	31
Egyéb	ásatás vétel ajándék letét	1			1											31	
Összesen	ásatás vétel ajándék letét	2047	214					3	2	2			59	151	213	24	
Főösszeg		2109	268	88	6	28	83	2	12	12	66	349		2261	330	432	3023

Az Erdélyi Nemzeti Múzeum éremtárának gyarapodása

	Ókori						Középkori						Új-						
	Folyó			Emlék			Összesen	Folyó			Emlék			Összesen	Folyó				
	ar.	ez.	br.	ar.	ez.	br.		ar.	ez.	br.	ar.	ez.	br.		ar.	ez.	nik.	réz	br.
Görög	10	5					15									1			
Barbarus																			
Római	4	3					7												
Magyar								3				3	8	78	4	1			
Erdélyi									1			1	4	6					
Osztrák									1			1	6	25		1			
Német birodalmi												1	5	7	3	1			
Badeni															1				
Hannoveri												1							
Nassaui															1				
Porosz															1				
Lengyel													15						
Orosz													1						
Román												1	2	6					
Bolgár												1	1						
Olasz												1	1	1	5				
Lombárd															1				
Francia																			
Belga														3	3				
Angol																			
Norvég																6			
Dán																32			
Svéd													6			22			
Spanyol																1			
Európai																			
Keleti									1			1							
Kínai																	1		
Egyiptomi																1			
Egyesült Állam.																1	1		
	14	8					22	5				5	254	15	128	74	2		

az 1910. év folyamán ajándékokból.

kori		Kegy- érem			Plakett			Papir- pé debates		Játék pé debates	Szav. bürca	Dan- tus		Vé debate
Emlék		ő sseszen	ő sseszen	ő sseszen	arany	ezüst	bronz	ő sseszen	pé debates. u.	ő sseszen	s. réz b.	ő sseszen	pé debates	Vé debate
ar.	ez.													
				1										16
														7
														113
														11
														34
														20
														1
														1
														1
														1
														15
														1
														1
														1
														8
														1
														1
														1
														10
														1
														7
														7
														38
														29
														1
														4
														1
														1
														1
														2
														336
														336

